

MESLEK HASTALIĞINDA İŞVEREN SORUMLULUĞUNUN TESPİTİ: SOSYAL GÜVENLİK KURUMU KUSUR SORUŞTURMASI VE KUSUR DAĞILIMI

1. GİRİŞ

Meslek hastalıkları, ani ve tekil bir olay sonucu ortaya çıkan iş kazalarından farklı olarak, çoğu zaman uzun yıllara yayılan bir çalışma sürecinin ve kümülatif maruziyetin sonucudur. Bu nedenle meslek hastalığında sorumluluğun belirlenmesi, yalnızca hukuki teoriler üzerinden değil, SGK denetim pratiği ve denetim elemanları incelemelerinin fiili kapsamı dikkate alınarak değerlendirilmelidir.

Uygulamada yaygın kanaatin aksine, meslek hastalığı dosyalarında SGK'nın yaklaşımı yalnızca "son işverenin sorumluluğu" şeklinde basit bir kabule dayanmamakta, meslek hastalığına tutulan sigortalının sürekli iş göremezlik gelirin tespiti, hizmet görülen işverenlerin ve üçüncü kişilerin kusurlarının tespiti amacıyla çok katmanlı bir inceleme yürütülmektedir.

Bu yazıda, meslek hastalığının tanımı, tespiti, kapsamı, SGK denetim pratiğinde illiyet bağı bulunan işverenlerden talep edilen belgeler ve kusur oranlarının dağıtım yöntemi ele alınacaktır.

2. MESLEK HASTALIĞININ TANIMI, KAPSAMI VE TESPİTİ

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 14'üncü maddesinde, Meslek hastalığı, sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik halleridir" şeklinde tanımlanmıştır.

Bu kapsamdaki sigortalılar,

- Hizmet akdi ile çalışanlar (4/a)
- Kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlar ile köy ve mahalle muhtarları (4/b)
- Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevlerinde çalışanlar
- Aday çırak, çırak ve stajyerler,
- Harp Malulleri ile Vazife Malullüğü aylığı bağlanmış malullerden Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamında çalışanlar
- Türkiye İş Kurumu kursiyerleri
- Sosyal güvenlik sözleşmesi olmayan ülkelerde iş üstlenen işverenlerce yurt dışındaki işyerlerinde çalıştırılmak üzere götürülen Türk işçileri
- İntörn öğrenciler
- Tarım ve orman işlerinde hizmet akdiyle süresiz olarak çalışan sigortalılar
- Ek 9 uncu maddede belirtilen şartlarda ev hizmetlerinde çalışan sigortalılar

sayılmaktadır.

Meslek Hastalığının Tespiti Sigortalının çalıştığı işten dolayı meslek hastalığına tutulduğu;

a) Kurumca yetkilendirilen sağlık hizmet sunucuları tarafından usulüne uygun olarak düzenlenen sağlık kurulu raporu ve bu raporun dayanağı diğer tıbbi belgelerin,

b) Kurum tarafından gerekli görülmesi hallerinde işyerindeki çalışma şartlarını ve buna bağlı tıbbi sonuçlarını ortaya koyan denetim raporları ve gerekli diğer belgelerin, Kurum Sağlık Kurulunca incelenmesiyle tespit edilmektedir.

Meslek hastalığı sigortalının işten ayrıldığı tarihten sonra meydana çıkmış ve sigortalının çalıştığı işten kaynaklanmış ise, eski işinden fiilen ayrılmasıyla hastalığın meydana çıkması arasında bu hastalık için Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliğinde belirtilen süreden daha uzun bir sürenin geçmemiş olması şartı aranacaktır. Bu durumdaki sigortalının hastalıklarına ait hekim raporu ve diğer tıbbi belgeler ile doğrudan Kuruma müracaat etmesi gerekmektedir.

Ancak herhangi bir meslek hastalığının klinik ve laboratuvar bulguları ile belirlendiği ve meslek hastalığına yol açan etkenin işyerindeki inceleme sonunda tespit edildiği hallerde, meslek hastalıkları listesindeki yükümlülük süresi aşılmış olsa bile, söz konusu hastalık Kurumun veya ilgilinin başvurusu üzerine Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulunun onayı ile meslek hastalığı sayılabilecektir.

Kurum Sağlık Kurulunun hastalığın meslek hastalığı olduğu yönünde karar vermesi halinde;

- Meslekte kazanma gücü kayıp oranının %10 ve üzerinde çıkması durumunda dosya soruşturulmak üzere Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına gönderilecektir.
- Meslekte kazanma gücü kayıp oranının %10'un altında tespit edildiği vakalarda ise Kanunun 21 ve 22'nci maddeleri ile ilgili yapılan açıklamalar da dikkate alınarak denetim talebinde bulunulup bulunulmayacağına ünite tarafından karar verilecektir.

3. DENETİM ELEMANLARINCA MESLEK HASTALIĞININ SORUŞTURULMASI VE KUSUR TESPİTİ

İş kazası veya meslek hastalığı soruşturmaları sonucu düzenlenen denetim raporları ile hastalığa tutulan sigortalıya ödenecek sürekli iş göremezlik gelirinin peşin sermaye değeri kusurlu olarak belirlenen işveren, sigortalı ve üçüncü kişi/kişiler hakkında kusur oranlarında Kurumca rücu edilmektedir. Kurum denetim elemanları tarafından soruşturulmasının gerçek amacı bu anlamda kusurluların ve kusur oranlarının belirlenmesidir.

Bu kapsamda meslek hastalığına tutulan sigortalının meslek hastalığının niteliği değerlendirilerek hastalıkla illiyet bağı olabilecek işi yürüten kaç işveren olursa olsun çalışılan dönemler dikkate alınarak aşağıdaki iş sağlığı ve güvenliği belgeleri talep edilmektedir:

- İşe giriş ve periyodik sağlık raporları,
- İş sağlığı ve güvenliği eğitim belgeleri,
- Kişisel koruyucu donanım teslim tutanakları,
- Risk değerlendirmesi ve maruziyet kayıtları,
- Çalışma koşullarını, sürelerini gösterir teknik ve idari belgeler.

İşveren ilgili mevzuatta belirlenen süreler saklı kalmak kaydıyla, işçinin işten ayrılma tarihinden itibaren en az 15 yıl süreyle çalışanların kişisel sağlık dosyalarını saklamakla yükümlü olduğu ayrıca vurgulamak gerekmektedir.

Asbestle çalışılan işyerlerinde Asbest tozuna maruziyetin sona ermesinden sonra kayıtlar en az 40 yıl süreyle işveren tarafından saklanır. İşyerinin çalışanlarıyla devri halinde kayıtlar devredilen işletmeye teslim edilmeli, işyerinin kapanması halinde kayıtlar Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüğüne teslim edilmelidir.

Ayrıca, İş kazası ve meslek hastalığı inceleme ve soruşturmalarında; sigortalının beyanı doğrultusunda veya şüphe doğması halinde, meslek hastalığına yakalanan işçinin geriye dönük sigorta primine esas kazançlarının tespiti için Ücret Ödeme Bordroları ve Yasal Defter ve Belgeler incelenebilmektedir.

Hastalığa tutulan sigortalının çalıştığı işyerlerinin belirtilen kayıtların denetim elemanı tarafından incelenmesi, gerekli ifadelerin alınması ile denetim raporu düzenlenir. Bu rapor ile meslek hastalığına tutulan sigortalı, üçüncü kişi/kişilerin ve işverenlere kusur oranları belirlenir.

Sigortalının hastalığa sebep olabilecek nitelikte birden fazla işveren yanında çalışması söz konusu ise kusurlu atfedilen işverenlere, hizmet süreleri dikkate alınarak kusur oranı dağıtılmaktadır. Burada ortaya çıkan en önemli sıkıntı sigortalı ve üçüncü kişi kusurundan arta kalan kusur oranının kusurlu işverenler arasında hizmet sürelerinin oranı dikkate alınarak dağıtılmasında ortaya çıkmaktadır. Bazı işverenlerin iş sağlığı ve güvenliği yükümlülüğünü yerine getirmesinde daha büyük zafiyette bulunması tespitinin olmasına rağmen kusur oranının sadece hizmet süresi oranında kusurlu atfedilmesi görülebilmektedir.

4. SONUÇ

Sosyal Güvenlik Denetim elemanları tarafından yürütülen meslek hastalıkları soruşturmaları ile esas olarak hastalığa tutulan sigortalıya ödenecek sürekli iş göremezlik gelirin hesaplanması, bu hastalığın oluşmasında illiyet bağı olacak işyerlerinin çalışma ortamının analiz edilerek işverenler, sigortalı ve üçüncü kişi/kişilerin kusur oranlarının tespit edilmesi ile Kurum tarafından yapılmış masraflar ile ödenecek sürekli iş göremezlik gelirin peşin sermaye değerinin kusur oranlarında ilgilere rücu edilmesi amaçlanmaktadır.

Özellikle birden çok işveren adına hizmet vermiş sigortalının hastalığa tutulmasında kusur atfedilen işverenlerin kusur oranı belirlenmesi, meslek hastalığının uzun yıllara dayanan maruziyet ve maruziyet ağırlığı dikkate alındığında oldukça güç olmakla birlikte kusurun belirlenmesi ve dağıtımında uygulamada zafiyet olduğu görülmektedir.

BARIŞ ERDEM DANIŞMANLIK SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU EKİBİ

